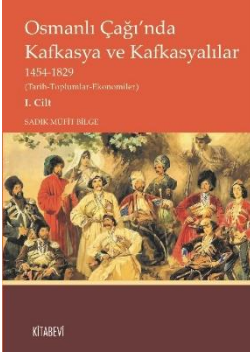

Kitap Tanıtımı

Osmanlı Çağında Kafkasya ve Kafkasyalılar 1454-1829 (Tarih-Toplumlar-Ekonomiler)

Sadık Müfit Bilge

Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2023,

I. Cilt 556 s., II. Cilt 582 s.

ISBN (I): 978-625-8055-34-4, (II) 978-625-8055-35-1

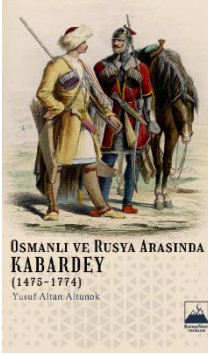
30 yıldan fazla süren bir araştırma ve çalışmanın ürünü olan *Osmanlı Çağında Kafkasya ve Kafkasyalılar 1454-1829 (Tarih, Toplumlar, Ekonomiler)* başlıklı kitabın birinci cildinde dört yüzyıla yakın bir dönemde, bölgeye hâkim olmak için birbirleriyle mücadele eden üç büyük devletin (Osmanlı, Rusya ve İran) Kafkasya'daki siyasi, askeri ve diplomatik faaliyetleri konu ediliyor.

Kitapta yerel hükümdarlar, padişahlar, şahlar ve çarlar ile onların vezirleri, bakanları, hanları, bürokratları, generalleri ve askerlerinin Kafkasya'daki mücadeleleri, politikaları, faaliyet ve uygulamaları, Kafkasya halklarının yaşadıkları zorluklar, acılar, kıyımlar ve var olma çabaları anlatılıyor.

Kitabın ikinci cildinde Kafkasya'daki Osmanlı eyaletleri, kaleleri, kalelerde görev yapan askerler ve kalelerin lojistiği, Osmanlı şehirleri ve şehir hayatı, Osmanlı topraklarından Kafkasya'ya yönelik deniz ve kervan ticareti, tacirler ve taşınan mallarla, ticaret yöntemleri ve gümrükler incelenmektedir. Osmanlılara tabi Gürcü devletleri ile Abhazya'nın siyasi, toplumsal ve iktisadi tarihi de detaylı olarak ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Kuzey Kafkasya halklarının toplumsal yapıları, köyleri, evleri, ev eşyaları ve silahları, tarım ve tarım yöntemleri, zanaat, ticaret ve ticaret yöntemleri, gündelik hayatları, yeme-içme ve giyecekleri, soylular, savaşçılar, din adamları, tüccar ve zanaatkarlar, köylüler ve köleler ele alınmaktadır.

Güney Kafkasya'daki Safevi eyaletleri, Azerbaycan ve Dağıstan'daki hanlıklar, Gürcü krallıkları, Ermeni meliklikleri, kır ve şehir hayatı, Gürcü, Ermeni, Dağıstan halklarının dört yüzyıla yakın bir dönemde toplumsal, iktisadi, dini durumları, gündelik yaşayışları anlatılmaktadır.

Osmanlı ve Rusya Arasında Kabardey (1475-1774)

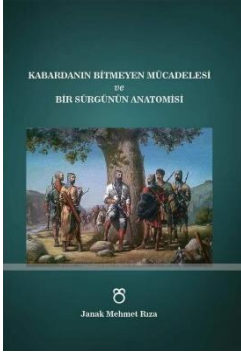
Yusuf Altan Altınok

Kafkas Vakfı Yayınları, 2022, 176 sayfa

ISBN: 9786057126306

Bu kitabın bizi bıraktığı yerde başlayan Kafkas-Rus savaşlarının yankısı nesiller boyunca tüm dünyaya yayıldı ve Kafkasya tarihinin önceki safhaları kaçınılmaz olarak savaşların gölgesinde kaldı. Oysa 1774'e kadar Osmanlı Devleti ile Rusya arasında sınır teşkil eden Kabardey'in iki emperyal güç arasında geçen uzun yılları da oldukça heyecan verici bir hikâyedir. Diplomasiden çatışmalara, sürekli değişen ittifaklardan köle ticaretine, dengeleri belirleyen bütün siyasi, ekonomik ve askeri ilişkileri kapsayan; Osmanlılar, Ruslar ve Kabardeylerin yanında diğer Çerkes kabileleri, Kırım Tatarları, Kumuklar, Nogaylar, Kazaklar ve bölgedeki diğer halkların da aktörleri arasında yer aldığı bir hikayedir bu.

Ancak bu kitap Kabardey'in Osmanlı ve Rusya arasındaki serüvenine eşlik etmenin ötesine geçiyor. Kuzey Kafkasya'nın stratejik açıdan çok önemli bir parçasına odaklanarak, esaslı bir meseleye, iki büyük gücün genel olarak Kafkasya ile ilgili yaklaşım ve politikalarına ışık tutuyor. Üstelik savaşların ve çatışmaların neredeyse günümüze uzandığı bir coğrafyanın hep kabaca geçiştirilen arka planını ve çoğu zaman yanlış anlaşılan yönlerini açık ve kapsayıcı şekilde resmetme çabasıyla bir Kafkasya tarihine giriş niteliği de taşıyor.

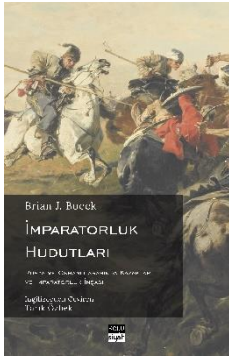
Kabarda'nın Bitmeyen Mücadelesi ve Bir Sürgünün Anatomisi

Janak Mehmet Rıza

Kuban Matbaacılık Yayıncılık, Ankara, 2022

ISBN: 978-625-00-0888-1

Kitapta, Kabardey prenslerinin 1763 yılında Mozdok'ta kale inşa edilmesine karşı çıkmalarıyla başlayan çatışmalar, Yedi Ay Savaşı, Rusya ve Osmanlı imparatorlukları arasındaki savaşımlardan sonra imzalanan antlaşmaların Kuzey Kafkasya halklarına etkileri, Rusya'nın bu antlaşmalar sonucu kazanımları ve Kabardey'i işgal ve ilhak çabaları, işgale tepki olarak Kabardey prenslerinin Osmanlı'ya ait sayılan Kuban ötesindeki topraklara geçerek bağımsızlık mücadelesine devam etmeleri ele alınıyor. Uzun ve kanlı savaşta Rus Çarlığı'nın uyguladığı soykırımı varan katliamlar sonucunda Kabardey Prensligi'nin ilhak edilmesi, Kabardey halkının vatanlarından sürgün edilerek uzak Osmanlı topraklarına yerleşmeleri ve sürgün yaşamları inceleniyor.

İmparatorluk Hudutları. Rusya ve Osmanlı Arasında Kazaklar ve İmparatorluk İnşası

Brian J. Boeck

Çev. Tarık Özbek

Koyusiyah Kitap, Nisan 2023, Ankara, 352 s.

ISBN: 9786057290656

İmparatorluk Hudutları, Büyük Petro döneminde Rusya'nın Don Bozkırı sınır boylarındaki emperyal yayılması ve bu bölgedeki yerel dönüşümler üzerine bir çalışmadır. Brian Boeck, Rus ve Osmanlı imparatorluklarının Kuzey Karadeniz havzasındaki

rekabetini, sınırda yağmacılığa adanmış açık, demokratik, çok etnikli bir erkek kardeşliğinden Rus devletinin sınırlarını savunmaya ve ilerletmeye adanmış kapalı bir etnik topluluğa dönüşen Don Kazaklarının sosyal tarihiyle ilişkilendiriyor. I. Petro'nun sınır devriyesini, göç kontrolünü, sınır ötesi temasların bürokratik düzenlemesini ve muhaliflerin sınır dışı edilmesini teşvik ederek eski bozkır dünyasını nasıl yok ettiğini ve onun yerine yeni bir emperyal Kazak düzenini nasıl yarattığını gösteriyor. İmparatorluk Hudutları, bu dönüşümü incelerken emperyal yayılma, devlet dışı şiddetin gayrimeşrulaştırılması, sınırların inşası ve devlet otoritesinin yerel toplulukların yaşamlarına müdahalesi gibi temel tarihsel meseleleri ele alıyor.

Türkiye'nin Etno-Kültürel Ötekileri

Ahmet Kerim Gültekin, Çakır Ceyhan Suvari
Çev. Erdoğan Boz

Koyusiyah Kitap, Ankara, Nisan 2023, 320 s.
ISBN: 9786057290649

Türkiye'nin Etno-Kültürel Ötekileri sadece tarihsel, antropolojik ve sosyolojik bilgi paylaşımı aracılığıyla değil, aynı zamanda güncel gelişmelerin değerlendirilmesi yoluyla Türkiye'nin az bilinen madun etno-dinsel gruplarına ışık tutmayı amaçlamaktadır. Etno-kültürel kimlikler, dinamik ve değişken özellikler taşıyan bir görüngü olarak Türkiye'nin mevcut uluslararası politikalarının sosyo-siyasal yansıması şeklinde ele alınmaktadır.

Kitap aynı zamanda Türkiye'nin etno-kültürel ötekilerine karşı, kökleri geç Osmanlı dönemine kadar giden ve bugüne kadar devam etmiş olan ayrımcı ve ötekileştirici politikalarının sürekliliğine dikkat çekmektedir. Hangi alanlarda benzer siyasal yaklaşımlar sergilenmeye devam ettiği ve hangi alanlarda değişimler olduğunu değerlendirilmektedir. Ayrıca kitapta, etno-

kültürel ötekilerin etno–siyasal hayatta kalma stratejileri değerlendirilerek çağdaş Türkiye’deki siyasal çalkantıların ve sosyo–kültürel dönüşümün bir değerlendirmesinin sunulması amaçlanmaktadır.

Etno–kültürel ötekiler kavramıyla hem ulusal ve uluslararası yasalarla tanınan, hem de resmi olarak tanınmayan azınlıklar kast edilmektedir.

Kitap şu bölümlerden oluşmaktadır:

- Martin Van Bruinessen: Giriş: Modern Türkiye’de Etnik Ve Dinsel Farklılıklarla Yüzleşmek
- Ahmet Kerim Gültekin: Kürt Aleviler: Çoklu Etno–Siyasetin Kesişim Noktasında Sıra Dışı Bir Kültürel Kimlik
- Hakan Mertcan: Türkiye Cumhuriyeti’nin Arap Alevileri (‘Alawîler): Genel Değerlendirme
- Victoria Arakelova: Türkiyeli Ezidiler – Damgalanmış Bir Kimlik
- Eberhard Werner: Zazalar – Parçalanmış Bir Etnik Topluluk
- Nilüfer Taşkın: Lazlar: Çok Kültürlü Türkiye’nin Makbul Yurttaşları
- Aude Aylin De Tapia: Türkiye’deki Rumlar – ya da Yunan–Ortodoks Hıristiyanlar
- Erdoğan Boz: Türkiyeli Çerkesler: Hariçten Gelen Ötekiler
- Çakır Ceyhan Suvari: Sovyet Casusluğundan Eski Güzel Komşularımıza Karşı Malakanlar
- Benedetta Panchetti - Marcello Mollica: Çağdaş Güneydoğu Anadolu’da Etno–Dinsel Canlanmada Karşılaşılan Trajik Anılar: Doğu Asuri Kilisesi Örneği
- Philip O. Hopkins: Unutulan Ermeniler: Türkiye’deki Ermeniler

Karadeniz Bozkırında Savaş, Devlet ve Toplum (1500-1700)

Brian L. Davies

Çev. Tarık Özbek

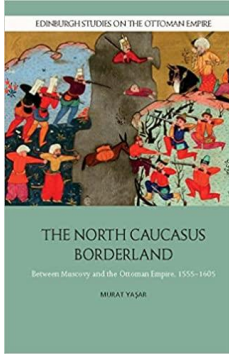
Koyusiyah Kitap, Ankara, Mart 2023, 360 s.

ISBN: 9786057290618

On altıncı ve on yedinci yüzyıllarda Moskova Knezliği, Karadeniz'in yukarısındaki verimli bozkırların kontrolü için Kırım Hanlığı, Osmanlı İmparatorluğu ve Polonya-Litvanya Devletler Topluluğu'na karşı maliyetli bir mücadele yürüttü. Bu, büyük stratejik ve ekonomik öneme sahip bir bölge – o dönemlerde Avrasya'nın muhtemelen merkezi idi. Yine de Rusya tarihindeki bu önemli dönem, tarihçilerce bugüne kadar göz ardı edilmiştir. Brian L. Davies'in çalışması, Rusya'nın büyük bir güç olarak ortaya çıkışına ilişkin temel bir kavrayış sağlıyor.

Uzun süren savaş seferleri Rusya'nın nüfusuna, ekonomisine ve kurumlarına büyük bir zarar verdi ve Batı'daki Rus askeri ve diplomatik tasarılarını defalarca engelledi veya dönüştürdü. Bu mücadele, Rus devlet inşa sürecini yönlendirmek, askeri reformu çabuklaştırmak ve Rusya'nın İmparatorluk düşlerini şekillendirmek için tıpkı Rusya'nın kuzey ve orta Avrupa'daki savaşları kadar önemliydi.

Karadeniz Bozkırında Savaş, Devlet ve Toplum (1500–1700) bu mücadelenin gidişatını inceliyor ve Rusya'nın nihai hâkimiyetinin, ordu komuta-kontrol, lojistik ve taktiklerdeki gelişmelere ek olarak yeni askeri kolonizasyon stratejilerinden nasıl kaynaklandığını açıklıyor.

The North Caucasus Borderland: Between Muscovy and the Ottoman Empire, 1555-1605

(Kuzey Kafkasya Sınır Bölgesi: Moskof ve Osmanlı İmparatorluğu Arasında 1555-1605)

Murat Yaşar

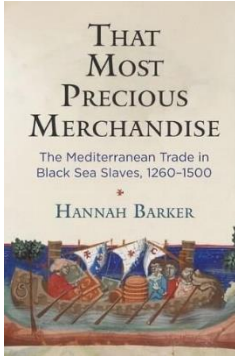
Edinburgh University Press; 1st edition, 2022, 288 s.

ISBN: 978-1474498692

New York Devlet Üniversitesi'nde tarih alanında doçent olarak görev yapan Murat Yaşar tarafından yazılan bu kitap, 16. yüzyılda Osmanlı ve Rus İmparatorlukları arasında tartışmalı bir sınır bölgesi olarak Kuzey Kafkasya'nın rolünü araştırıyor. Araştırmalar bu iki imparatorluk arasındaki çatışmayı Balkanlar ve Doğu Avrupa'da arasa da aslında bu çatışmanın temeli 16'ncı yüzyılda iki emperyal güç arasında bir sınır bölgesi haline gelen Kuzey Kafkasya'da yatmaktadır. Bu kitap, Moskova Çarlığı'nın 1556'da yakınlardaki Astrahan Hanlığı'nı ilhakından, 1605'te Osmanlılar ve müttefikleri tarafından bölgeden sürülmelerine kadar, Osmanlı İmparatorluğu ile Moskova Çarlığı arasındaki şimdiye kadar tam olarak anlaşılamayan sınır bölgesini analiz ediyor. Osmanlı ve Moskova birincil kaynaklarına - mühimme defterleri ve *posol'skie knigi* (diplomatik kayıtlara) - dayanarak, emperyal karışıklıkların öyküsünü folklorik ve kültürel kaynakları da kullanarak birçok perspektiften ele alıyor, her iki imparatorluğun eylemlerini analiz ediyor ve arada kalan halkların motivasyonlarını göz önünde bulunduruyor.

Geniş bir bölge olan Kafkasya 16. yüzyılda çok sayıda farklı yönetici ve idareye sahip olmuştur. Bu, Kafkasya'yı farklı imparatorluklar için çekici kılmış, ancak Yaşar'ın gözlemlediği gibi, "Kuzey Kafkasya üzerindeki emperyal rekabet, bazı yöneticiler için bir bağımsızlık düzeyine ulaşan şekilde, halkın ve siyasetin geniş özerkliğine izin verdi." Başka bir deyişle, emperyal rekabetin öyküsü, yerel failin kaybının öyküsü değildir; tam tersine, kapı eşliğinde savaşan iki imparatorluk olması onu güçlendirmiş olabilir.

Kullanılan Osmanlı ve Moskova kaynakları, erken modern dönemde, birbiriyle çelişen özneleri ve bölge oluşturma stratejilerini göstermektedir. Ayrıca, rekabetlerinin Kuzey Kafkasya'daki yönetimlerin iç dinamiklerini ve stratejilerini nasıl değiştirdiğini, bölgeyi, siyasi yapılarını ve sonraki yüzyıllarda halklarının yaşamlarını nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

**That Most Precious Merchandise.
The Mediterranean Trade in Black Sea
Slaves, 1260-1500**
**(En Değerli Mal: Karadeniz Kölelerinin
Akdeniz Ticareti, 1260-1500)**

Hannah Barker

University of Pennsylvania Press, The Middle
Ages Series

2019, 328 s.

ISBN: 9780812251548

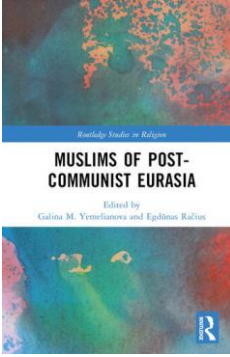
Akdeniz kölelerinin kaynağı olarak Karadeniz'in tarihi, antik Yunan kolonilerinden günümüzün insan kaçakçılığı ağlarına kadar uzanıyor. 14. yüzyılda ve 15. yüzyılın başlarında doruğunda olan Karadeniz köle ticareti, Akdeniz'deki kölelerin tek kaynağı değildi. Cenevizliler, Venedikliler ve Mısırlı tüccarlar, bölgedeki çatışmalarda Kuzey Afrika, Sahra-altı Afrika, Balkanlar ve Ege Denizi'nde ele geçirilen esirleri satın aldı. Yine de Karadeniz köle ticareti, tüccarlara kâr ve prestij; askerleri, vergi gelirleri ve diplomatik nüfuzu olan devletler ve kadınların, erkeklerin ve çocukların hizmet verdiği haneler sağlıyordu.

Cenova, Venedik ve Mısır'ın Memluk saltanatı ile Büyük Suriye, Karadeniz köle ticareti ağının en önemli üç kolu olmasına rağmen, bunlar nadiren birlikte incelenmiştir. Latince ve Arapça kaynakları birlikte inceleyen Hannah Barker, Akdeniz'in Hıristiyan ve Müslüman sakinlerinin ortak bir kölelik kültürü anlamına gelen bir dizi varsayım ve uygulamayı paylaştıklarını gösteriyor. Gerçekten de Ceneviz, Venedik ve Memlûk köle ticareti, geniş kapsamlı etkilerle, tamamen iç içe geçmişti. Cenevizliler ve Venedikliler'in Memluk ticaretini bozması, Memlûk şehirlerinde yaşayan İtalyan

tüccarlara karşı misillemelere yol açarken; ticarete katılımları, ticari güçlerin İslam'ın gücünü zayıflatmak için kozlarını kullanmasını talep eden haçlı hareketinin destekçileri tarafından da sert eleştirilere yol açtı.

Noter kayıtları, vergi kayıtları, hukuk, tüccar hesapları, gezginlerin hikayeleri ve mektupları, vaazlar, köle satın alma kılavuzları ve edebi eserlerin yanı sıra köle ticaretini ve haçlı seferi propagandasını düzenleyen anlaşmaları okuyan Barker, metninde tüccarların insanları ticaretini yaptığı ve köleleştirildiği bağlamın zengin bir resmini veriyor.

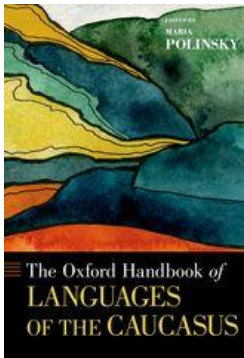
Muslims of Post-Communist Eurasia
(Post-Komunist Avrasya'nın Müslümanları)
Galina M. Yemelianova, Egdūnas Račius
(Ed.)

Routledge, 2023, 356 s.
ISBN 9780367545154

Bu kitap, İslam'ın devlet yönetiminin evrimini ve yerel Müslümanların komünizm sonrası Avrasya'da kendi "Müslümanlıklarını" yeniden keşfetmelerinin doğasını ve biçimlerini tartışıyor. Orta ve Güneydoğu Avrupa'nın Rusya'dan ve Kafkasya'nın çoğundan ve Orta Asya'dan siyasi ve ideolojik ayrışmasının İslam sahnesi üzerindeki etkilerini inceliyor. İslam'ın yeni, "küresel" yorumlarının çoğalmasının ve bunların mevcut "geleneksel" İslami inançlar ve uygulamalarla olan ilişkilerinin sonuçları özellikle ilgi çekicidir. Bu kitaptaki katkılar, bu konuları tarih, dini çalışmalar/teoloji, sosyal antropoloji, sosyoloji, etnoloji ve siyaset bilimini birleştiren disiplinler arası bir prizma aracılığıyla ele almaktadır. Kitapta, anayasal olarak seküler bağlamlarda İslam'ın kamusal alanda artan varlığı analiz ediliyor, İslam'ın Avrupa'da evcilleştirilmesine ve uyumlaştırılmasına dair bir eleştiri sunuluyor ve uluslararası Avrasya alanında olup bitenlerle

karşılaştırıyorlar. Tartışma Talal Asad, Bryan Turner, Veit Bader, Marcel Maussen ve Bassam Tibi gibi düşünürlerin çalışmalarından beslenmekte ve birincil ve ikincil kaynaklar ile etnografik gözlemlerden yararlanılmaktadır. Kolektivitelerin ve bireylerin küreselleşmiş İslami bağlamda Müslüman olmanın ne anlama geldiğini nasıl tanımladığına bakıldığında, bu kitap Din Bilimleri, İslami Çalışmalar, Siyaset Bilimi, Sosyoloji ve Antropoloji bilim insanlarının büyük ilgisini çekecektir.

İki ana başlık altında 18 bölümden oluşan kitapta Kafkasya odaklı olarak şu bölümler yer almaktadır: Azerbaycan'da Erken Sovyet ve Sovyet Sonrası Dönemlerde İslam'a Yönelik Devlet Politikaları: Karşılaştırmalı Bir Analiz (Altay Goyushov); Dini Kendi-Kendini Meşrulaştırma, Beyin Doktrinleştirme ve Pasifleştirme: Çeçen Hükümetinin Çabaları (Marat Iliysov); Sovyetler Birliği'nin sona ermesinden bu yana Orta Asya ve Kafkasya'daki Türk İslami etkileri (Bayram Balcı); Sovyet Sonrası Gürcistan'da İslam'ın Birçok Yüzü - İnanç, Kimlik ve Politika (Sophie Zviadadze); İslami Gelenekçiliğe Karşı Selefi İslam: Kabardey-Balkar Örneği (Galina M. Yemelianova ve Svetlana I. Akkieva).

The Oxford Handbook of Languages of the Caucasus (Kafkasya'nın Dilleri – Oxford El Kitabı)

Maria Polinsky (ed.)

Oxford University Press, 2021, 1192 s.

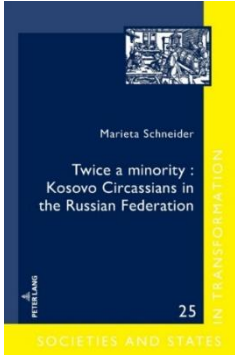
ISBN: 9780190690724

Bu el kitabı Kuzey Kafkasya, Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan'da konuşulan Kafkasya'nın farklı dillerine bir giriş sunmaktadır. Bölgenin üç yerli dil ailesi arasında Nah-Dağistan, Kuzeybatı Kafkas (Abhaz-Adıge olarak da bilinir) ve Güney Kafkas (Kartvel olarak da bilinir) bulunur. Kafkas dilleri genellikle yanlış karakterize edilmiş veya egzotikleştirilmiş olsa da, birçoğu diğer

dillerde çok az bulunan veya hiçbir dilde bulunmayan diller arası nadir özelliklere sahiptir.

Bu el kitabı, uzmanlar tarafından yazılan dillerle ilgili gerçekleri ve açıklamaları sunar. Kitabın ilk yarısı, konuşmacıları hakkında demografik araştırmalarla zenginleştirilmiş dil profilleri ile dillere bir giriş niteliğindedir. Ana dil ailelerine genel bir bakışın yanı sıra birkaç ayrı dilin ayrıntılı gramer açıklamalarını içerir.

Kitabın ikinci yarısı, Kafkasya'nın bazı dillerinde bulunan ses sistemleri, anlaşma, eksiltme ve söylem özellikleri gibi dilsel özelliklerin teorik analizlerini daha derinlemesine incelemektedir. Gelecekteki araştırmalar için umut verici alanlar, tüm alt alanlardan dilbilimcilerin ilgisini çekecek olan el kitabı boyunca vurgulanmıştır.

Twice a minority: Kosovo Circassians in the Russian Federation (İki Kez Azınlık: Rusya Federasyonu'nda Kosova Çerkesleri)

Peter Lang, Societies and States in Transformation, 25

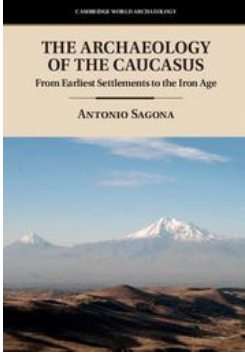
Marieta Schneider

2021, 338 s.

ISBN: 9783631854044

Bu kitap, 1989/99 Kosova ihtilafı sırasında Kosova'dan tarihi anavatanları Rusya Kuzey Kafkasyası'ndaki Adıgey Cumhuriyeti'ne göç eden 64 Çerkes ailenin hikayesini anlatıyor. Çalışma, göç öncesi ve sonrasında Kosova Çerkeslerinin kimlik oluşturma sürecine odaklanmaktadır. Marieta Schneider yaklaşımında, kimlik, etnisite ve kültür arasında çelişkili olmayan bir ilişki olduğuna dair milliyetçi varsayımlara meydan okuyor ve azınlık statüsünün bu etnik topluluğun kimlik oluşumu üzerindeki etkisini gösteriyor. Yazar hem eski Yugoslavya'daki hem de SSCB/Rusya Federasyonu'ndaki ulusal ve azınlık politikalarını karşılaştırarak, bu süreçte dilsel, dini, kültürel ve sosyal "sınırların" oynadığı rolün altını çiziyor. Kitap, Balkanlar'da, Sovyetler Birliği'nde ve Sovyet

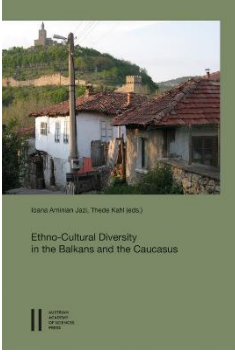
sonrası dünyada azınlık siyaseti ve kimlik belirleme süreçlerini inceleyenler için yeni bilgiler sağlıyor.

The Archaeology of the Caucasus: From Earliest Settlements to the Iron Age (Kafkasya'nın Arkeolojisi: En Eski Yerleşimlerden Demir Çağı'na)

Antonio Sagona
Cambridge University Press
2017, 562 s.
ISBN:9781139061254

Kafkasya'nın Arkeolojisi'nde Antonio Sagona, en eski yerleşim yerlerinden erken Demir Çağı'nın sonuna kadar Avrasya kara kütlesindeki kilit bir alanın ilk kapsamlı araştırmasını yapıyor. Bölgede bulunan şaşırtıcı kültürel yapı dizisini inceleyerek hem Sovyet hem de Sovyet sonrası araştırmalardan yararlanıyor ve bölgenin sınırları boyunca çok çeşitli ve çoğu zaman parçalanmış kanıtları sentezliyor. Maddi kültür ve teoriyi dengeleyen ilgi çekici bir tarzda yazılan eser, en önemli yerlere ve kültürel geleneklere odaklanıyor. Sagona ayrıca Kafkas topluluklarının başarılarının altını çiziyor ve onları Anadolu, İran ve Rusya'daki daha geniş komşuları çerçevesine yerleştiriyor. Çoğu ilk kez burada yayınlanan yeni verilerle dolu Kafkasya Arkeolojisi, çoğu Batılı araştırmacıların erişimine açık olmayan pek çok yeni fotoğraf, çizim ve plan içeriyor.

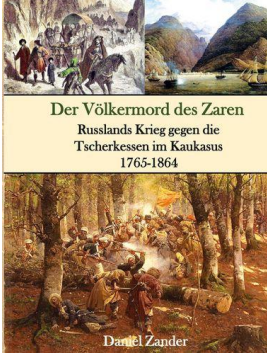

Ethno-Cultural Diversity in the Balkans and the Caucasus (Balkanlar ve Kafkasya'da Etno Kültürel Çeşitlilik)

Ioana Aminian Jazi - Thede Kahl (eds)
Austrian Academy of Sciences Press
2023, 394 s.
ISBN978-3-7001-8875-9

Bu kitap, Balkanlar ve Kafkasya bölgelerindeki etno-kültürel çeşitlilik üzerine mevcut çok disiplinli karşılaştırmalı araştırmaları ışık tutmak amacıyla çeşitli alanlardan çalışmaları bir araya getiriyor. Kitap, çok çeşitli konuları ve bu çok farklı iki coğrafi bölgenin etnik kimliğini, arkeolojisini ve dilbilimini haritalandıran çalışmaları içerir. Etnik kimlik, göç ve farklı etnik gruplar arasındaki temas ve iki kültürel bölgedeki azınlıklar ve çoğunluklar arasındaki etkileşimlerden kaynaklanan paralel süreçlere özellikle dikkat çekilmektedir.

Eskiden çalışmaların odağı daha spesifik konulara odaklandığı için gündelik kültürün (müzik, tiyatro, maddi kültür) dönüşümlerini ve toplumsal değişimleri (erkeklerin kadınlara oranı, toplumsal cinsiyet çalışmaları, sosyalist feminist siyaset, ataerkil toplumlara dönüş) ele alan kapsamlı araştırmalar Balkanlar ve Kafkasya için kıttır. Bu derleme, bu alanları karakterize eden benzerliklerin, farklılıkların ve dönüşümlerin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmak ve daha derinlemesine karşılaştırmalı araştırmayı teşvik etmek için bu boşluğu kapatmayı amaçlamaktadır.

Der Völkermord des Zaren. Russlands Krieg gegen die Tscherkessen im Kaukasus 1765-1864

(Çar Soykırımı. Rusya'nın Kafkasya'da Çerkeslere Karşı Savaşı, 1765-1864)

Daniel Zander Verlag: Books on Demand,
Gesellschaft, Politik & Medien, 2022, 578
Sayfa

ISBN-13: 9783756256617

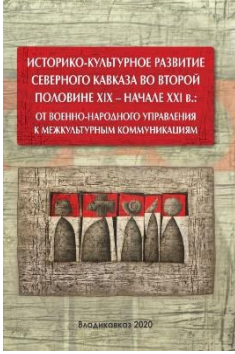
Kafkasya'nın batısında yer alan Çerkes halkı -kendilerine verdikleri adla Adıgeler- her zaman yabancı güçlerin tehditlerine karşı bağımsızlıklarını savunmak zorunda kalmışlardır. Ancak 18. yüzyıldan itibaren yeni bir ölümcül tehditle karşı karşıya kaldılar: Rus İmparatorluğu'nun saldırgan yayılcı politikaları. Rusların Osmanlı İmparatorluğu ile çatışmalarının içine çekilen ve daha sonra uluslararası alanda izole edilen, ulusal varlıklarını sürdürmek için çaresiz bir mücadeleye zorlanan Çerkesler, Rus ordularının acımasız fetihlerine on yıllar boyunca direndiler. Sonunda Çarlık İmparatorluğu'nun baskıcı üstünlüğü karşısında teslim olmaya zorlandılar ve 1864'te insanlık tarihinin en büyük suçlarından birine katlanmak zorunda kaldılar: Çar'ın soykırımı.

Bu kitap, Doğu Kafkasya'da bugüne kadar çok daha ünlü olan mürid çatışmasının gölgesinde kalan bir savaşı anlatıyor. Bölünmüş bir halkın destansı direniş mücadelesinin öyküsünün, bu çığır açıcı ama unutulmuş silahlı savaşın aşamalarının, liderlerinin ve kampanyalarının ve Çerkeslerin son felaketinin - günümüz Türkiye'sine sürülmelerinin - izini sürüyor.

Daha önce Batı'da neredeyse hiç bilinmeyen bu yüz yıllık savaş ve onun trajik sonu, ilk kez burada çok sayıda kaynak kullanılarak kapsamlı, bilgili ve canlı bir şekilde sunulmaktadır.

"Çar Soykırımı" bu konuda yaklaşık 30 yıllık araştırmaların sonucudur.

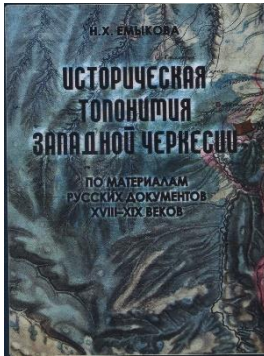
Çoğunluğu renkli olan elliden fazla tarihi illüstrasyonun yanı sıra 16 harita ve bir kronolojik tablo çalışmayı tamamlıyor.

Историко-культурное развитие Северного Кавказа во второй половине XIX – начале XXI в. (19. Yüzyılın İkinci Yarısı – 21. Yüzyıl Başlarında Kuzey Kafkasya'nın Tarihi ve Kültürel Gelişimi)

Kuzey Osetya K.L. Hetagurov Devlet Üniversitesi, Vladikafkas, 2020, 367 s.
ISBN: 978-5-91480-314-5

Monografide 19. yüzyılın ikinci yarısından günümüze Kuzey Kafkasya tarihinin belli dönemlerindeki siyasal ve kültürel gelişim süreçleri incelenmektedir. Tarihsel ve kültürel süreç, dönemlerin sosyal ve politik zorlukları nedeniyle değişen yönetim paradigmaları ve yönergeleri bağlamında sunulmaktadır. Bölge tarihinin geç emperyal döneminden Sovyet sonrası dönemine kadar Kuzey Kafkasya'ya yönelik devlet politikasındaki sosyo-kültürel bileşene özel ilgi gösterilmektedir. Kitap, bazıları bilimsel alanda ilk kez kullanılan çok çeşitli kaynaklara dayanmaktadır.

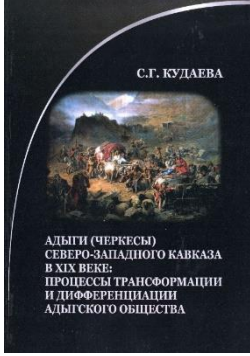

Историческая топонимия Западной Черкесии: по материалам русских документов XVIII—XIX веков (18-19. Yüzyılların Rus Belgelerine Göre Batı Çerkesya'da Tarihi Yer Adları)

Nurjan H. Yemukova
Poligraf-Yog, Maykop, 2021, 766 s.
ISBN: 978-5-7992-1008-3

Bu kitap, 18.-19. yüzyıllara ait Rus belgelerine dayanarak Batı Çerkesya'nın tarihi yer adlarını incelemeye yönelik büyük bir projenin ilk bölümüdür. Bu bölümde Çerkeslerin alt gruplarından biri olan Abzehlerin yaşadığı bölgenin coğrafi adları ele alınmaktadır. Toplanan tüm materyaller sistematize edilmiş ve alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Her adın yanında nerede ve nasıl kaydedildiği bilgisi yer almakta, orijinal şekli belirtilmekte, yeri

tespit edilmekte ve çalışılma tarihi takip edilmekte, literatürde anlamını açıklayan tüm versiyonlar ve etimolojisindeki yeni görüşler verilmektedir.

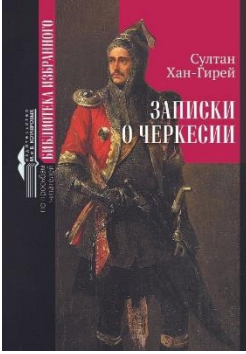

Адыги (черкесы) Северо-Западного Кавказа в XIX веке
(19. Yüzyılda Kuzeybatı Kafkasya'da Adıgeler (Çerkesler))
S.G. Kudayeva
Maykop, 2014, 388 s.

Kitap, bütünleşik bir yaşam desteği ve işleyişine sahip bir toplum olarak Çerkes etnisitesinin oluşumunu incelemektedir. Çerkes tarihinde bir dönüm noktası olan, halkın Kafkas Savaşı sonucunda bölündüğü ve zorunlu dönüşüme uğradığı dönem çalışmanın merkezinde yer almaktadır. Çerkeslerin yeniden iskânında etnik ve sayısal kompozisyonunun analizi yapılmaktadır.

Şu anda farklı kıtalarda bulunan, dünyanın 40'tan fazla ülkesinde yaşayan Çerkes halkının tarihini incelerken, her şeyden önce şu sorular ortaya çıkıyor: Çerkesler her zaman bu kadar bölünmüş müydü, tarihi anavatanları hangi tarihte neresiydi? Çerkeslerden bağımsız bir etnik grup olarak söz edilebilir mi? Kitap, Çerkeslerin yaşadığı bölgenin coğrafi yapısına ve nüfusuna dair farklı arşiv belgelerinden yararlanarak bu sorulara cevap aramaktadır.

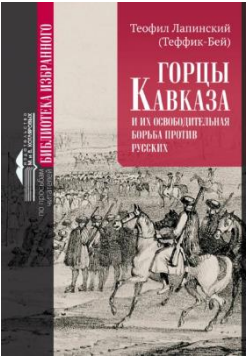

Записки о Черкесии (Çerkesya Notları)

Sultan Han-Girey
İzd-vo M. i V. Kotliarovih
Nalçik, 2022, 330 s.
Tiraj: 200

Çerkes tarih biliminin ve sanatsal edebiyatının temelini atan Han-Girey'in *Çerkesya Notları*, Nalçikli yayıncılar Mariya ve Viktor Kotlyarovi'nin hazırladığı çok ciltli "Seçilmiş Kişiler Kütüphanesi" kapsamında 25'nci eser olarak yeniden yayınlandı.

Han-Girey, Çerkes tarihi çalışmalarının temellerini atmış ilk etnograflardan, halkbilimcilerden, sanat eleştirmenlerinden, Çerkes alfabesinin yaratıcılarından biriydi. Ünlü eseri, Çerkeslerin yaşamının ve eserlerinin tüm yönlerini kapsayan bir tür ansiklopedidir.

Горцы Кавказа и их освободительная борьба против русских (Kafkasya Dağlıları ve Ruslara Karşı Kurtuluş Mücadeleleri)

Teofil Lapinski (Tevfik Bey)
İzd-vo M. i V. Kotliarovih, 2021, s. 346
ISBN: 978-5-93681-238-5

Kafkas Savaşı'nda Çerkeslerin yanında savaşan Polonyalı subay Teofil Lapinsky (1827-1886) Kafkasya'da Tevfik Bey olarak biliniyordu. Kafkas halklarının Ruslara karşı kurtuluş mücadelesini anlattığı kitabını 1863'te Hamburg'da yayınladı.

Адыги (Çerkesler) I-II

Şeucen A.H.

JSC "Polygraph-Yug", Maykop, 2022, 368 s.

ISBN: (I) 978-5-7992-1032-8; (II) 978-5-7992-1034-2

İki cilt olarak yayınlanan kitapta genellikle az bilinen Çerkes tarihinin birçok yönü anlatılmaktadır. Çerkeslerin tarihi, devlet oluşumu ve gelişimi, Çerkesler arasında dini inançların dönüşümü, yazının ortaya çıkışı, tarihi Çerkesya'da köle ticaretinin gelişimi ve Kuzey Kafkasya'nın coğrafi adlarının değişkenliği gibi sorunlu konular tarihsel kronoloji ve perspektifle ele alınmaktadır. Serinin ilk cildi Çerkeslerin tarihsel geçmişteki kökenine ilişkin belgeleri sunmaktadır.

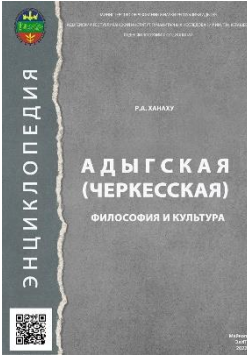
Birinci ciltte yer alan bölümler:

1. Çerkesler: Tarihsel geçmişte köken ve yerleşim
2. Erken Demir Çağı'nda Kuzeybatı Kafkasya kabilelerinin yerleşimi
3. Zih-Kasog-Çerkes kabilelerinin göçleri: Ortaçağ'da Çerkesya
4. Güçlü komşuların istilası ve yutulma tehdidi karşısında Çerkesya: 18. yüzyılda yeniden yerleşim ve nüfus
5. Kafkas Savaşı başlamadan önce Çerkesya'nın durumu
6. Kafkas Savaşı'nda "Çerkeslerin ölümü": Çerkes halkına karşı Çarlık otokrasisi
7. Sürgün (Muhacirstvo): Çerkeslerin Türkiye'ye "büyük göçü"
8. "Kanlı istatistikler": Kafkas Savaşı'nın ve Çerkeslerin Türkiye'ye sürgününün sonuçları
9. Reform sonrası dönemde Çerkeslerin yurdu: Soykırım devam ediyor mu?
10. Sovyet iktidarı yıllarında Çerkes ülkesi

İkinci ciltte yer alan bölümler:

1. Adıgey devletine dönüşün yolu
2. Halk efsanelerinde Çerkeslerin köken ve yerleşim tarihi

3. Çerkeslerde dini inançlar
4. Çerkesler ve kölelik
5. Çerkeslerin kültürü ve yaşamı
6. Çerkeslerde dil ve yazı
7. Çerkesler: Sporun şövalyeleri
8. Çerkeslerin dünya ülkelerindeki modern yerleşimi
9. Adbilim (Onomastik) ve Yeradları Bilimi (Toponomi): Çerkes topraklarında özel adlarını ve coğrafi adlarının tarihi.

Адыгская (Черкесская) философия и культура (Adiğe (Çerkes) Felsefesi ve Kültürü)

Ruslan A. Hanahu (Der.)

Adigeyskoe Respublikanskoe Knijnoe İzdatelstvo, Майкоп, 2022, 512 s.

ISBN: 978-5-7608-0983-4

Ansiklopedi niteliğinde hazırlanmış olan bu kitap, Çerkes felsefesi ve kültürüne adanmış, felsefi, kültürel, etnolojik, antropolojik terimler, kavramlar ve tanımların sistematik tanımlarını içeren bir yayındır. Okuyucuya Çerkeslerin felsefi ve kültürel mirasının daha önce bilinmeyen bir katmanını göstermektedir. Kitapta yer alan 300 kadar kavram ve tanım, Çerkesliğin entelektüel ve ruhsal gelişiminin ana hatlarını yansıtmaktadır.

Kitabın elektronik versiyonuna Çerkes Araştırmaları Merkezi sitesinin kütüphanesinden erişilebilir:

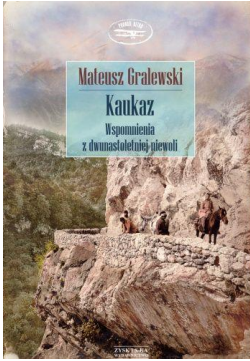
<https://circassianstudies.org/kutuphane/>

Независимость Республики Абхазия в свете международного права (Uluslararası Hukuk Işığında Abhazya Cumhuriyeti'nin Bağımsızlığı)

Viacheslav Chirikba
Suhum, 2022, 252 s.

Kitap, uluslararası hukuk teorisi ve uluslararası ilişkiler pratiği açısından Abhazya devletinin uluslararası yasal statüsünün çeşitli yönlerini tartışmaktadır. Birinci bölümde anlaşılır olması açısından metin soru cevap şeklinde verilmiştir. İkinci bölüm, ilk aşamalardan 2018 yılına kadar Abhazya'nın siyasi tarihinin bir taslağını sunar. Çalışmaya, Abhazya'nın devlet sembolleri ve tarihi haritalarının yanı sıra istatistiksel materyaller, yasal belgeler eklenmiştir.

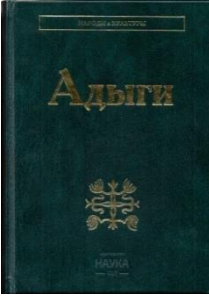
Kaukaz. Wspomnienia z dwunastoletniej niewoli (1877) (Lehçe) (Kafkasya: On İki Yıllık Tutsaklığın Hatıraları) (1877)

Mateusz Gralowski
Zysk i S-ka, 2015, 588 s.
ISBN: 978-83-7785-424-2

Gralowski, Polonya Uluslar Birliği üyesi olarak kendi vatanının bağımsızlığı için yüksek bir bedel ödemiş ve gizli faaliyetleri nedeniyle Kafkasya'ya sürgün edilmiştir.

Yazarla Kafkasya'ya yapılan gezi, aynı anda birçok dünyaya yapılan bir yolculuktur. Bir yanda halkları özgürlüğünden mahrum bırakan Rus İmparatorluğu'nun acımasız kolonyal yayılma dönemine, diğer yanda Çerkes, Oset, Balkar, Çeçen, Dağıstan ve

Gürcü halklarının günlük yaşamlarına değinmektedir. Kendisini rahatsız eden soruların yanıtlarını derinlemesine arayan yazar, Kafkasyalıların gelenek ve göreneklerini büyük bir dikkatle gözlemleyerek, onların düşünce dünyasını, tarihini ve kültürünü öğrenmiş ve aktarmıştır. Ayrıca kitapta Gralewski gibi, Rus baskısının bir sonucu olarak Kafkasya'da kalan çok sayıda Polonyalıının kaderinden de bahsediliyor.

Адыгы: Адыгейцы. Кабардинцы. Черкесы. Шансуги (Adıgeler: Adıgeyliler, Kabardeyler, Çerkesler, Şapsığlar)

A.H. Abazov, Y.D. Ançabadze, A.V. Kuşhabiyev, M.M. Paştova (der.)

Nauka, 2022, 870 s.

ISBN 978-5-02-040924-8

Çoğu yazarının itirazına rağmen başlığı Sovyetlerden miras garip terminolojiyle yayınlanan kitap, Çerkeslerin etnik kültürünün ana unsurlarını, antik çağlardan günümüze tarihsel varlıklarının kronolojisinde inceliyor. Çerkes kültürünün ekonomik, yaşamı destekleyen, sosyo-normatif ve manevi alanlarının karakteristik özellikleri, benzersiz imajını oluşturan faktörler ve belirleyiciler hakkında bilgileri ortaya koyuyor. Çerkes diasporasının tarihine ve etno-kültürel özelliklerine dair detaylı bilgiler veriyor.

